

GENT EN DE ENGELSEN (VERVOLG).

Met het weinige dat zij afweten van de gebeurtenissen die zich in de vorige eeuwen buiten Europa hebben afgespeeld en met hun tegenwoordige mentaliteit, kunnen de mensen zich moeilijk inbeelden dat de twee gezworen kameraden met name Groot-Brittannië en de Verenigde Staten zich ooit op een slagveld zouden hebben bekampt en uitgemoord. En nochtans gebeurde zulks wat méér dan anderhalve eeuw geleden van 1812 tot 1814.

Van oorlogsvoeren hadden de Amerikanen toen nog weinig benul en qua strategie zaten zij nog in hun eerste legerschoenen maar zij bezaten de leeuwenmoed en de geestdrift van de jonge naties; de Engelsen beschikten over flink gedrilde troepen, echter niet zeer talrijk, want ook in Europa hadden zij met een hardnekkige en vervelende vijand af te rekenen, keizer Napoleon.

Gevolg hiervan was dat Amerikanen en Engelsen om de beurt plaatselijke successen behaalden, terrein prijsgaven en heroverden zonder dat een van beide partijen er kon in slagen een beslissende overwinning af te dwingen.

Wanneer men tussen twee schermutselingen in het hoofd koel kan houden gaat men in dergelijke omstandigheden de zaak kalmpjes aan ergens rond het groene laken bespreken en regelen. De Angelsaksers waren ook al in die jaren nuchtere mensen die een hekel hadden aan nutteloos bloedvergieten en waren dan ook principieel althans, tot onderhandelen bereid: zij wachtten enkel - omdat men uit nationale hoogmoed toch niet zelf met een vredesvoorstel voor de pinnen kan komen - op een bemiddelaar en op een gunstig gelegen stad waar men rustig zou gaan praten.

Tsaar Alexander I van Rusland, mystieke natuur steeds op zoek naar een hoofdrol op het wereldtoneel werd op het gepaste ogenblik de aangewezen bemiddelaar die zijn voorstellen onmiddellijk aanvaard zag, door de Amerikanen en pro forma afgewezen door de Engelsen die tegenvoorstellen deden en o.a. London als ontmoetingsplaats naar voren schoven; zo gebeurt het immers altijd; de ene zegt ja wanneer de andere neen zegt, het wordt vervolgens ja maar en neen maar en uiteindelijk toch maar ja! Aldus geeft men de massa de indruk dat men geen gehoor geeft aan de voorstellen van de vijand en tegenstrever en enkel maar zwicht voor het algemeen belang, de vrede, de verstandhouding onder de volkeren. Zo werd dan ook, na afwijzing van het bemiddelingsaanbod van Alexander I en van London als ontmoetingsplaats, Göteborg in Zweden als zgn "neutrale" stad gekozen.

Inmiddels had Napoleon, voorlopig althans, het pleit verloren, de bezette gebieden een na een moeten ontruimen en was hij op het eiland Elba zijn lever

gaan verzorgen.

Meteen was er geen voorstander meer van Göteborg en in gemeen overleg ditmaal, kreeg Gent, vrij onverwacht voor onze voorouders de voorkeur op de droevige en moeilijk te bereiken Zweedse provinciestad.

Voor de allereerste maal uit de geschiedenis werd het mensen van het Europees vasteland gegund Amerikanen in hun handel en wandel gade te slaan en te bestuderen, ze te vergelijken met Engelsen, deze taak en curiositeit vielen de Gentenaren te beurt en daar zij uiterst nieuwsgierig zijn hebben zij zich ongetwijfeld perfect van deze taak gekwetend.

Het contrast, aldus de ooggetuigen, was geweldig tussen de Engelse en de Amerikaanse delegatie: de Engelse gevolmachtigden aangevoerd door Lord Gambier leefden geheel afzijdig en afgezonderd van het Gentse stadsleven, zij hadden zich als het ware verschanst in het Karthuizerklooster, zochten weinig of geen contact met overheden en bevolking, wandelden stijf, deftig en plechtig in hun kraaknette uniformen, en wanneer zij ergens in het openbaar verschenen, was het steeds in voltallige groep, met gentlemen handkusjes aan de dames, ceremonieuze gebaren en koele verklaringen.

De Amerikanen hadden hun intrek genomen in het Huis van Lovendegem, op de hoek van de Veldstraat en Voldersstraat, in volle stadscentrum, en de afgevaardigden hadden al het zwaar delicaatwerk overgelaten aan het hoofd van de delegatie de naartijge John Quincy Adams, die er later om beloond zou worden door de zesde president van de Verenigde Staten te worden.

De Amerikanen waren geweldig populair te Gent: grote kinderen, joviaal, ongekunsteld zonder complexen, tegen elke vorm van protocol gekant. Zij liepen gewoon in burgerpak, nogal nonchalant door de straten, trokken de herbergen binnen, speelden whist en biljart met de toogplakkers, gaven hen grote klappen in de rug, lachten luidruchtig om de minste grap, dronken naar hartelust en waren overal waar er voor hen iets van het stadsleven te plukken of te bespeuren was.

Zij richtten recepties in, banketteerden, gingen op alle uitnodigingen van de Gentse burgers in; men trof ze aan in de schouwburg, in de plaatselijke maatschappijen waar zij graag erelid werden benoemd, op het stadhuis wanneer er bal was, in de parken en elders voor een onschuldig slippertje...

Wanneer Adams ze echter bijeenrommelt voor een vergadering, worden zij plots doodernstig, hardnekkig bij het verdedigen van de belangen van hun volk.

Tienmaal dreigen de onderhandelingen af te springen maar omdat er geen andere oplossing is dan overeen te komen, gaan de afgevaardigden telkens opnieuw plaats nemen aan de groene tafel en op Kerstavond van 1814 wordt eindelijk na zes maanden discussies, recepties en diplomatieke incidenten, het

Vredesverdrag van Gent in het Karthuizerklooster ondertekend, het Treaty of Ghent, de voorbode van een nieuw machtsevenwicht in de wereld.

Aldus was het te Gent dat de vriendschap van de twee Angelsaksische mogendheden werd bezegeld, een vriendschap die anderhalve eeuw lang alle wereldstormen zegevierend heeft mogen trotseren.

Marlborough een van Englands grootste veldheren had tweemaal een zegevierende intrede gedaan te Gent.

Een eeuw later mocht Gent kennis maken met een andere militaire glorie van het machtige Albion, de hertog van Wellington die zes maanden na de ondertekening van het Anglo-Amerikaans Vredesverdrag, in de vlakte van Waterloo, Napoleon de genadeslag mocht toebrengen. De opdracht van Wellington, the iron Duke die op 83-jarige leeftijd zou overlijden zonder ooit in welk domein ook, de nederlaag te hebben gekend, was in april 1815, toen hij te Gent de verdedigingswerken kwam inspecteren, biezonder zwaar en delicaat.

Lodewijk XVIII verbleef er in het Hotel d'Hane-Steenhuysse in de Veldstraat met een ganse sliert hovelingen, ministers, op rust gestelde generaals en opeette-officieren, maar zonder een handvol gedrilde en gevechtsklare soldaten. Een blitzaanval van de Fransen op de Arteveldestad moest door de Verbonden, eens te meer door Napoleon in het nauw gedreven, overwogen worden en Wellington kwam zich dan ook ter plaatse vergewissen van de vlijt en van de vorderingen van de genietroepen bij het versterken van de stad.

Veel tijd en aandacht had de generaal dan ook niet over voor de plaatselijke overheden en notabelen die zich op 8 april 1815 sedert uren verdrongen in de salons van het Hotel Clemmen in de Veldstraat schuins rechtover het Hotel d'Hane-Steenhuysse.

Zij hadden tijd te over en hoopten wat gezellig te kunnen praten met de 46-jarige opperbevelhebber, de gentleman die op het Wener Congres furore maakte op recepties, bals en andere plechtigheden en ontvangsten.

Toen men hem bij zijn komst in de Veldstraat in het oor fluisterde wie er allemaal in de salons geduldig op zijn verschijning en speech stond te wachten, schoot Wellington er zijn Engels flegme niet bij in, opende de deur, boog diep voor de aanwezige personaliteiten, staarde ze vervolgens stijf en koud aan en zei: "Consider me" (bekijk me) waarna hij rechtsomkeer maakte en verdween. Met zijn buurman Lodewijk XVIII moest hij wat hoffelijker te werk gaan. Wellington, in de beste Engelse traditie opgevoed, gaat dan ook charmant en charmerend aanzitten aan de rijk en overvloedig van wijnen en lekkere gerechten voorziene tafel van het groot salon. De Franse koning eet geweldig traag en geweldig veel; de uren gaan voorbij zonder dat er schijnbaar een positief resultaat wordt bereikt.

Wellington verwacht ten andere geen rechtstreekse uitslag of nut van deze tête-a-tête: Lodewijk XVIII heeft hem niets te bieden dan zijn onderwerping aan de wil en aan de beslissingen van Wellington, de vertegenwoordiger van het British Empire, en het is deze vernedering die de IJzeren Hertog opzettelijk laat aanslepen, die hem beter smaakt dan de heerlijke Franse wijnen die op de Koninklijke tafel fonkelen.

Het is laat in de nacht wanneer hij de straat oversteekt om enkele uurtjes rust te nemen in het Hotel Clemmen vooraleer zijn hoofdkwartier in Brussel te verwoegen.

Enkele dagen later is hij opnieuw te Gent: voor de eerste maal in zijn militaire loopbaan kan hij moeilijk zijn zenuwachtigheid verbergen: zijn leger en dat van Blücher, samen 225.000 man sterk, staan opgesteld, paraat. Napoleon beschikt slechts over 125.000 soldaten, hij kan echter een oppertroef uitspeelen: hij zal het initiatief nemen, aanvallen waar en wanneer hij wil. Wellington weet het en vreest minder de strijd dan de verrassing. Zal Napoleon niet onverwachts naar Gent oprukken, zich meester maken van de verblijfstad van Lodewijk XVIII om de Verbondenen en de Franse royalisten een geweldige morele klap toe te dienen, want Gent is slecht verdedigd en de versterkingswerken zullen nog heel wat tijd in beslag nemen.

Pierre Kluyskens
(‘t vervolgt)